

Place of the Neis

Category 1: National Miracle Sites

1. Mishna, Brachos 9:1

MISHNA: One who sees a place where miracles occurred on Israel's behalf recites: Blessed...Who performed miracles for our forefathers in this place.

מתני' הרואה מקום שנעשו בו נסים
לישראל אומר ברוך שעשה נסים לאבותינו
במקום הזה

2. Talmud Bavli, Brachos 54a

GEMARA: With regard to the obligation to recite a blessing for a miracle, the Gemara asks: **From where are these matters derived?** **Rabbi Yoḥanan said: The verse states: "And Jethro said: Blessed be the Lord, Who delivered you out of the hand of the Egyptians, and out of the hand of Pharaoh; Who delivered the people from under the hand of the Egyptians" (Exodus 18:10);** a blessing is recited for a miracle.

...

The Sages taught in a *baraita* a list of places where one is required to recite a blessing due to miracles that were performed there: **One who sees the crossings**

מנא הני מילי אמר רבי יוחנן
דאמר קרא (שמות יח') ויאמר
יתרו ברוך ה' אשר הציל וגו'
...

תנו רבנן הרואה מעברות הים
ומעברות הירדן מעברות נחלי
ארנון אבני אלגביש במורד בית
חורון ואבן שבקש לזרוק עוג
מלך הבשן על ישראל ואבן
שישב עליה משה בשעה

of the Red Sea, where Israel crossed; and the crossings of the Jordan; and the crossings of the streams of Arnon; the hailstones of Elgavish on the descent of Beit Hōron; the rock that Og, King of Bashan, sought to hurl upon Israel; and the rock upon which Moses sat when Joshua waged war against Amalek; and Lot's wife; and the wall of Jericho that was swallowed up in its place. On all of these miracles one must give thanks and offer praise before God.

שעשה יהושע מלחמה בעמלק
ואשתו של לוט וחומת יריחו
שנבלעה במקומה על כולן צריך
שיתן הודאה ושבח לפני
המקום

Category 2: Public Figures Miracles Sites

3. Yerushalmi, Brachos 9:1

גמ' מתני' בנסי ישראל אבל בנסי יחידי שנעשו לו אינו צריך לברך. מהו שיברך אדם על נסי אביו ועל נסי רבו ואם היה אדם מסויים כגון יואב בן צרויה וחביריו ואדם שנקדש בו שם שמים כגון חנניה מישאל ועזריה

Examples in History

Yosef and the Pit

4. Bereishis 50:14-15

יד וַיָּשָׁב יוֹסֵף מִצְרָיִם הוּא וְאָחָיו, וְכָל-הָעֲלִים אֲתוֹ לְקַבֵּר אֶת-אָבִיו, אַחֲרָי, קִבְּרוּ אֶת-אָבִיו. **14** And Joseph returned into Egypt, he, and his brethren, and all that went up with him to bury his father, after he had buried his father.

טו וַיִּרְאוּ אַחֵי-יוֹסֵף, כִּי-גַת אֲבִיהֶם, וַיֹּאמְרוּ, לֹא יִשְׁטַמְנוּ יוֹסֵף; וְהָשָׁב יֹשִׁיב, לָנוּ, אֶת כָּל-הָרָעָה, אֲשֶׁר גָּמְלָנוּ אֹתוֹ. **15** And when Joseph's brethren saw that their father was dead, they said: 'It may be that Joseph will hate us, and will fully requite us all the evil which we did unto him.'

5. Chizkuni, ad loc.

(טו) ויאמרו לו ישטמנו יוסף כששב מקבורת אביו עבר על בור שהשליכוהו אחיו וברך עליו שעשה לי נסים במקום הזה והם שמעו על כן יראו פן תתחדש עליו כל הרעה שעשו לו.

David and the Sela Hamachlakos

6. I Shmuel 23:26-28

כו וַיֵּלֶךְ שָׁאוּל מִצַּד הַהָר, מִזֶּה, וְדָוִד וְאֶנְשָׁיו מִצַּד הַהָר, מִזֶּה; וַיְהִי דָוִד נֶחֱפָז לְלָכֶת, מִפְּנֵי שָׁאוּל, וְשָׁאוּל וְאֶנְשָׁיו עֹטְרִים אֶל-דָּוִד וְאֶל-אֶנְשָׁיו, לְתַפְּסֹם. **26** And Saul went on this side of the mountain, and David and his men on that side of the mountain; and David made haste to get away for fear of Saul; for Saul and his men compassed David and his men round about to take them.

כז וַיִּמְלֹאךָ בָּא, אֶל-שָׁאוּל לֵאמֹר: מַהֲרָה וּלְכָה, כִּי-פָּשְׁטוּ פְּלִשְׁתִּים עַל-הָאָרֶץ. **27** But there came a messenger unto Saul, saying: 'Haste thee, and come; for the Philistines have made a raid upon the land.'

כח וַיָּשָׁב שָׁאוּל, מִרְדֹּף אַחֲרַי דָּוִד, וַיֵּלֶךְ, לְקִרְיַת פְּלִשְׁתִּים; עַל-כֵּן, קִרְיַת לְמָקוֹם הַהוּא, סֵלַע, הַמְּחֹלְקוֹת. **28** So Saul returned from pursuing after David, and went against the Philistines; therefore they called that place Sela-hammahlekoth.

7. Yalkut Shimoni, I Shmuel 133

ד"א מהו סלע המחלקות, שבשעה שהיו דוד וחילו עוברים על אותו מקום היה מתחלק מחיילותיו הוא ושש מאות הראשונים שהיו עמו, באותה שעה יורדים מעל סוסיהם ומשתטחים ונופלים על פניהם ומברכים ברוך שעשה לנו נסים במקום הזה, ומקצתן עומדים ואין מברכין שלא היו עמו באותה שעה:

How much does one need to see?

8. Magen Avraham OC 118:sk 1

(מחה"ש) כגון מעברות הים - משמע לכאורה דדוקא כגון הנך שניכר הנס מתוך המקום אבל בלא"ה כגון סביב ירושלים שנפלה מחנה סנחריב אין מברכין כמ"ש התוס' והמרדכי מיהו על נס שלו אפילו אין ניכר מתוך המקום מברך:

9. Sefer Kaftor VeFerach, Perek 7¹

ספר

כפתור ופרח

מאת

חכם קרמון נודע לשם איש לכית פרחי

סדר על דיני ארץ ישראל וירושלים ובהם"ק בישוניהם ובחורכנם ומכל גבולותיהם — סכית חזני וכית פני, והר סיני — ועל המשקלות והמטבעות והנצנים והצמחים הנאמרים לר"ל — וכדוני ועניני הכותים והצדוקים הנמצאים בגלילות ההם — ומכרונ קשת הראיה כאופק ירושלים וזמן השמיטות וחשכון השטרות. — ושאר פרטי עניניו ימצאו כסימני פרקיו ובהקדמות המוציאו לאור כהיום.

נדס ראשונה שנת שיט כאשר נמצא כגני הגאון נגיד ומצוה כמצרים מי יצחק כהן שולל זיל עיי הבחור סאר בן יעקב איש סרענץ בעיר ווניציאה

וכהיום שנית בחוספות רבות בקונטרסים טיוחרים,

[הרואה מעברות הים ומעברות הירדן]

גרסינן פרק הרואה (ברכות נד, א), הרואה מקום שנעשו בו ניסים לישראל אומר ברוך שעשה בו ניסים לאבותינו במקום הזה. ואמרינן בגמרא, מנא הני מילי, ויאמר ברוך השם אשר הציל וגומר (שמות יח, י). ויש תמה בזה, דהא

¹ R. Ishtori (Yitchak ben Moshe) Ha-Parchi was born in Provence ca. 1280 and died ca. 1355. He studied in Provençal yeshivot, learning medicine and other sciences as well. Upon his arrival in Israel, he chose to settle in Beit Shean, where he practiced medicine. For many years he travelled the length and breadth of the land of Israel. Kaftor Va-Ferach discusses a variety of topics, not all of them halakhic. Thus, this work addresses such themes as laws pertaining to the land of Israel, weight and currency conversion, clothing styles of various countries, plant identification, etc.

יתרו לא ראה מקום הנס ואנן הרואה מקום תנן. אלא שיש לומר שכיון שראה את ישראל הניצולים מטביעת היאור וים סוף כאלו היה רואה מקום הנס הוא. ת"ר שם הרואה מעברות ים ומעברות הירדן ומעברות נחל ארנון וכו'. אם כן נראה בפירוש שאין המברך מברך עד שיראה בפרט מקום הנס, כמו שהרואה ים סוף לא יברך אם לא ראה מקום שעברו, וכן הרואה הירדן עד שיראה מקום שעברו. והכתוב אומר (יהושע ג, טז) והעם עברו (כ)נגד יריחו, וכן נחל ארנון. ומיהו בכל מקום שיראה חלק מן הים ומן הירדן ומן הנחל ראוי לו להזכיר חסדי השם יתברך והשגחתו עלינו, ויודה וישבח כפי כחו. וכן הענין בראותו מקום שהאל יתברך עשה פלא או נס לקצת נביאים ע"ה, כמו בראותו בהר הכרמל מקום שעשה אליהו זכור לטוב במזבח, ובראותו בשונם מקום עליית אלישע ע"ה וכיוצא בהם, ואין ספק כי ענין אליהו זכור לטוב היה פלא ונס לו שהרי המלך היה רודפו, אבל של אלישע היה פלא לו ונס לבן השונמית לתפילת הנביא ע"ה. ואנחנו הרגלנו לומר בראותינו הירדן כך, על יד הירדן [לך אלקי אתן] אברך אהלל אשבח ואודה שמך.

Do we have any of these accessible to us today?

10. Piskei Teshuvos, OC 218:sk3

ראיית מקומות בארץ ישראל שנעשו בהם ניסים לאבותינו

ג. שם: הרואה מקום שנעשו בו ניסים לישראל כגון מעברות הים ומעברות הירדן ומעברות נחל ארנון וכו' וחומת יריחו מברך שעשה ניסים לאבותינו²⁸ במקום הזה. ולהלן בשו"ע (סעי' ז') מביא לברך ברואה גוב אריות של דניאל, ובסעי' ח' אשתו של לוט וכו'. וכל אלו הדברים אין אנו יודעים מקומם המדויק, וחיישינן לדברי הכפתור ופרח פ"ז (המובא בביה"ל ד"ה כגון) שכדי לברך צריך לראות מקום הנס המדויק ולא די שרואה הים סוף או נהר הירדן וכדו', אך מכל מקום יש²⁹ לברך בלא הזכרת שם ומלכות יבדוך שעשה ניסים לאבותינו במקום הזה ולהודות³⁰ להש"ת על חסדיו עם אבותינו ועמנו בכל פעם שרואה (משלושים יום לשלושים יום) את נהר הירדן, ים סוף, הר³¹ הכרמל, חומת יריחו, עליית השונמית בשונם.

11. Responsa Or Letzion, II:14:40²

מ. שאלה. הרואה את ים סוף או את נהר הירדן, האם מברך שעשה ניסים לאבותינו במקום הזה.

תשובה. אין מברכים על ים סוף, אלא אם כן רואה בבת אחת את כל קטע ים סוף שבין סואץ לשארם א' שיך, כגון דרך החלון במטוס. וכן צריך לראות בבת אחת את כל קטע נהר הירדן שמים המלח עד גשר אדם, ואז מברך בשם

² R. Ben-Zion Abba Shaul was born in Jerusalem in 1924 to a Persian family. He studied in Yeshivat Porat Yosef under R. Jacob Adas and R. Zadkah Huzin, and R. Ezra Atiya, together with Rabbis Ovadya Yosef, Mordecai Eliyahu, Shabtai Atun, Hayyim David haLevi, and others. After years, he became a lecturer there and eventually rosh yeshiva together with R. Yehuda Zadkah. He lectured in Talmud, Jewish Law, Midrash, both in the Yeshiva and in the public, and was considered a leading and important decider. His method was to decide according to the Ben Ish Hai, in contrast to his friend Rabbi Ovadya Yosef. He died in Jerusalem, 1998. Many leading Sephardic rabbis are his disciples, including his son, R. Eliyah Abba Shaul, R. Ya'akov Yosef, R. Ben Zion Muzafi, R. Reuven Albaz, R. Ya'akov Hayyim Sofer. In his old age he wrote a series of books, Or leZion, three volumes of resopnsa as well as novel insights on the Talmud and other writings.

ומלכות שעשה ניסים לאבותינו
 במקום הזה (ראה להלן תשובה
 מ"ז). ואם רואה רק חלק מהים
 או מהנהר, יברך בלא שם
 ומלכות.

Category 3: Personal Miracle Sites

Who can say the Bracha?

12. Talmud Bavli, Brachos 54a

The Gemara asks: **For a miracle that occurs for the multitudes we recite a blessing, but for a miracle that befalls an individual person we do not recite a blessing? Wasn't there an incident where a certain man was walking along the right side of the Euphrates River when a lion attacked him, a miracle was performed for him, and he was rescued? He came before Rava, who said to him: Every time that you arrive there, to the site of the miracle, recite the blessing, "Blessed...Who performed a miracle for me in this place."**

And once when Mar, son of Ravina, was walking in a valley of willows and was thirsty for water, a miracle was performed for him and a spring of water was created for him, and he drank.

Furthermore, once when Mar, son of Ravina, was walking in the marketplace [*risteka*] of Mehoza and a wild camel [*gamla peritza*] attacked him. The wall cracked open, he went inside it, and he was rescued. Ever since, when he came to the reeds he recited:

Blessed...Who performed a miracle for me in the reeds and with the camel. And, when he came to the marketplace of Mehoza he recited: Blessed...Who performed a miracle for me with the camel and in the reeds, indicating that one recites a blessing even for a miracle that occurs to an individual. The Sages say: On a miracle performed on behalf of the multitudes, everyone is obligated to recite a blessing; on a miracle performed on behalf of an individual, only the individual is obligated to recite a blessing.

אניסא דרבים מברכינן ואניסא
 דיחיד לא מברכינן והא ההוא
 גברא דהוה קא אזיל בעבר
 ימינא נפל עליה אריא אתעביד
 ליה ניסא ואיתצל מיניה אתא
 לקמיה דרבא וא"ל כל אימת
 דמטית להתם בריך ברוך
 שעשה לי נס במקום הזה
 מר בריה דרבינא הוה קאזיל
 בפקתא דערבות וצחא למיא
 איתעביד ליה ניסא איברי ליה
 עינא דמיא ואישתי

ותו זמנא חדא הוה קאזיל
 ברסתקא דמחוזא ונפל עליה
 גמלא פריצא איתפרקא ליה
 אשיתא על לגוה כי מטא
 לערבות בריך ברוך שעשה לי
 נס בערבות ובגמל כי מטא
 לרסתקא דמחוזא בריך ברוך
 שעשה לי נס בגמל ובערבות
 אמרי אניסא דרבים כולי
 עלמא מיחייבי לברוכי אניסא
 דיחיד איהו חייב לברוכי

13. Rif, 43a, DH

אמרי אניסא דרבים כולי עלמא צריכי לברוכי אניסא דיחיד הוא ובריה ובר בריה צריכי לברוכי וכולי עלמא לא צריכי:

What kind of miracle?

14. Avudraham, Hilchos Brachos, page 340³

כתב ה"ר אשר מלוניל הא דמברכין בין אניסא דרבים בין אניסא דיחיד דוקא בנס שהוא יוצא ממנהג העולם או מדרך התולדה כגון מעברות הים ומעברות הירדן והדומה להם וכמר בריה דראבנא דאיתרחיש ליה ניסא ונפק ליה עינא דמיא בפקתא דערבות אבל נס שהוא מנהג העולם ותולדתו כגון שבאו עליו גנבים בלילה ובא לידי סכנה וניצל וכיוצא בזה אינו חייב לברך שעל"נ במקום הזה. וא"ת והרי פורים שהי' נס כמנהג העולם ומברכי' שעשה נסים וי"ל התם נמי יצא ממנהג העולם מפני ב' דברים הא' שבטל כתב המלך והוא הפך דת פרס ומדי. והב' שהרג קרוב לפ' אלף מאומתו בעבור אהבת אשה אחת ואין זה מנהג העולם וטבעו. ובחנוכה לאו משום מעשה דיהודית מברכין שעשה נסים אלא משום פך השמן שהי' חתום בחותמו של כ"ג ולא הי' להדליק אלא יום אחד ונעשה בו נס והדליקו ממנו ח' ימים שהי' כמעשה אליהו ואלישע ע"כ.

15. Responsa Rivash, 376

עוד שאלת: הא דאמרי' בפ' הרואה (נד): ארבעה צריכין להודות, בסמך פסוקי המזמור; מי נימא: אלו דוקא, דהא אקרא סמכי, וא"כ, אפי' נפל עליו כותל, או ניצול מדריסת שור ונגיחותיו, וכיוצא בנסים כאלו, אינו חייב לברך, או נימא דכל שכן הוא.

תשובה: נראה שצריך לברך; שהרי הולכי מדברות, שצריכין להודות, זהו מפני סכנת אריא וגנבי המצויים בדרכים, וא"כ, כשעמד עליו אריה לטורפו, אפילו בעיר, אם גנבים באו לו, אם שודדי לילה, וניצל מהם, וכיוצא בנסי' אלו, כל שכן שצריך להודות. ולא הוזכרו הארבעה בכתוב, אלא מפני שהם מצויים תמיד בדרך מנהגו של עולם ברוב האנשים, ולזה גם כן הזכירה רב יהודה בשם רב בעל המאמר ההוא. וכ"ש הנעשה לו נס וניצול ממיתה עצמה; שהרי קבעו עליו ברכה אחרת לברך, כשיעבור עוד במקום ההוא: ברוך שעשה לי נס במקום הזה. כדאמרינן בריש פרק הרואה, בההוא גברא דהוה קא אזיל בעבר ימינא, נפל עליה אריא, אתרחיש ליה ניסא וכו'. וכן מר בריה דרבנא הוה קא אזיל בפקתא דערבות, וצחי למיא ואתרחיש ליה ניסא וכולי. וכפי גרסת הגאונים ז"ל, איהו חייב לברוכי ובריה ובר בריה; וגם יש שמפרשים לפי גרסתם, דלאו דוקא עד בר בריה, אלא כל יוצאי יריכו עד עולם. וכ"ש שמיד שניצל צריך הוא להודות, כדרך הארבעה שצריכין להודות, ולא שיפטר מברכת ההודאה בברכת: שעשה לי נס; שחייבוהו לברך כשישוב לעבור במקום ההוא, ואולי לא יעבור שם לעולם ולא יברך אותה ברכה; אלא ודאי נראה שברכת ההודאה מברך אותה מ"מ

Walking on Ice

16. Responsa Shevet HaLevi, VII:28

ב"ה ג' לס' חיי שרה תשמ"ח לפ"ק. כבוד הה"ג המופלג בתו"י בנש"ק ר' שלמה זלמן פרידמן שליט"א.

אחדשה"ט וש"ת באהבה.

אך עתה באתי בקיצור על אשר שאל בענין ברכת הנס שקרה לו שהלך הוא וחבירו על נהר שנעשה קרח ונשבר קרח ונשבר הקרח תחתיו והי' בסכנה עצומה לולי שהקב"ה עזר שחבירו הצילו, ולא נשבר שוב הקרח, והאריך בעובדא והציע מחלוקת הפוסקים בזה באו"ח סוס"י רי"ח, ודעתי הענייה נוטה יותר לדעת המברכים ברוך שעשה לי נס במקום הזה, אם הי' בודאי בסכנת נפש, ושיטת המג"א שם לא ברורה כ"כ דקרי בס"ק א' נפילת ארי' או גמלא פריצא נס שלא כדרך הטבע - וגנבים נס כדרך הטבע, ומש"כ המ"ב שם בשער הציון ס"ק י"א נפילת חי' וגמלא פריצא נס שלא כדרך הטבע דר"ל שהסכנה הי' שלא כדרך הטבע, ובס"ק י"ב דעת המג"א דהיכא דסכנה דרך הטבע צריך שיהי' הנס שלא כדרך הטבע, הדברים באמת דחוקים, אבל יותר נראה מש"כ בנשמת אדם שם דכל היכא דהסכנה בטוחה ז"א שהיתה סכנת מות בטוחה וניצל מזה זהו כבר בגדר נס

³ R. David ben R. Yosef Abudraham lived in Spain during the thirteenth century. He might have been a student of R. Yaakov Ba'al Ha-Turim, although this is not certain. His work, called Abudraham, is a collection of halachot, minhagim and commentaries on the prayers, and is one of the most important works of this type. The Abudraham includes commentaries and halachic decisions from earlier authorities.

כיון שעפ"י טבע אין מוציא ממצב סכנה זה, הגם שההצלה עצמה לא היתה ע"י שינוי הטבע ממש. וכגון מי שנפל עליו בית או חומה גדולה שבדרך הטבע אין הצלה מזה, ולפעמים רואים ששאר בני אדם ר"ל נהרגים כולם ואחד יוצא בלי פגע וכיו"ב, בודאי זה נס גמור ומש"כ מג"א ס"ק י"ב דהאיך יעלה על הדעת להקרא נס דבר שהוא בדרך הטבע, ולפי הבנת המ"ב ר"ל דוקא חוץ ונגד הטבע ממש זה עצמו צע"ג דסוגיית חז"ל והלשון אינו כן, אבל כדברי הנשמת אדם הוא עיקר, וכיון דהגאון חיי אדם בנ"א כותב שהורה כן הלכה למעשה, וכן הגאון יעב"ץ במו"ק סי' ר"ח ובסוף ספרו שם חולק מאד על המג"א ועביד עובדא בנפשי' לברך על נס טבעי, בעניויותי דהכי נקטינן.

In War

17. From Rav Eyal Moshe Krim, <http://www.daat.ac.il/daat/tsava/3-2.htm>

שאלה:
במהלך התקלות עם חולית מחבלים נתן מפקד הכח פקודת הסתערות שבמהלכה שרקו כדורי האויב ביני ובין חברי המסתערים ורק בדרך נס לא נהרג אף היל מלבד אחד שנפצע באורח בינוני. האם עלי לברך ברכת שעשה לי נס או ברכת הגומל ומהו הדין ביחס לפצוע?

תשובה:

א. בשולחן ערוך¹ הובאו שתי דעות בנוגע לברכת הנס: **דעה ראשונה** של הרא"ש מלוניל² שרק על נס שיוצא ממנהגו של עולם מברכים וכגון המעשה שמוכא בגמרא³ אודות מי שהילך במדבר ונברא לו מעין בעת שהיה צמא עד כדי סכנת מיתתו. בדומה לזה מברכים גם על הצלה שהיתה בדרך הטבע ולא יצא ממנהג העולם אם אופן ההצלה נדיר⁴. וכגון המעשה שבגמרא⁵ בענין האמורא שהתמוטטה הומת הבית בסמוך לו ובכך התאפשר לו להמלט פנימה מפני גמל פרוץ. **דעה שנייה** היא דעת הריב"ש⁶ שגם על נס שהוא מנהגו של עולם ותולדתו וכגון שבאו גנבים בלילה ובא לידי סכנה וניצל - יש לברך. והיות שלדעה הראשונה אין לברך על סכנת גנבים נפסק בשולחן ערוך שטוב לברך בלא הזכרת שם ומלכות.

ב. במשנה ברורה⁷ נכתב אודות מי שנדרס על ידי עגלה טעונה שבדרך הטבע היה שיימות והוא ניצל ממיתה, שעליו לברך ברכת הנס. ואפילו לדעה ראשונה המחייבת נס גמור - זאת משום שהדבר דומה למי שנפל לגוב האריות⁸. אבל אם נפל אבן סמוך לראשו, או נתקע ברזל סמוך לעינו ונעשה לו נס ולא נפל האבן על ראשו ולא נתקע ברזל בעין ממש, לדעה ראשונה אין מברכים, ולדעה שנייה אפשר שמברכים, כי כל אדם שהיה קרוב לדבר שיש בו סכנה וניצל מברך, ועל כן יברך בלא שם ומלכות.

ג. בדומה לזה כתב בספר ילקוט יוסף⁹ בנוגע לאדם שחדר כדור רובה לרגלו לברך ברכת הנס ללא שם ומלכות היות ולא היה בסכנת מיתה משא"כ אם חדר הכדור לבטנו ולשאר מקומות החלל שאז אם ניצל יברך בשם ומלכות. וכן פסק הרב עובדיה יוסף שליט"א¹⁰ למי שנדקף על ידי ערבי בשער שכם בירושלים וניצל ממות לברך בלא שם ומלכות.

Concentration Camps

18. Responsa Betzeil Hachochma, V:62⁴

נחנו להם להעזרים לעבוד היינו כדי לענותם ולמנות לשד כוחם ולהנח מעבודת חינוס, אבל לא הסיוח דעתם לרגע מהריגה והשמדה ר"ל, לכן גם אם ניולו ע"י התקדמות והתקרבות לבאות של מדינות המערב, שאותם רשעים נסוגו אחור מפניהם והשאירו בחיים את אלה מבני ישראל שזכו עדיין להיות בחיים באותה שעה, מ"מ לא גרע נס זה מאילו באו עליו לקטים מוויינים ונרתו ע"י שנודמנו בני אדם לשם, דמנואר שמברך שעשה לי נס בשם ומלכות.

ג) והנראה נס"ד כי מדקדוק לשון השו"ע שכ' כגון שנאו עליו גנבים כלילה "ובא לידי סכנה" וכו' מנואר כי עמס ביאת גנבים אינו ענין של סכנה. וכן מסתבר שהרי הם אינם באים רק לגנוב ובאים כלילה ועושים במחשך מעשיהם ואין רצונם להפגש בבעל הבית כלל ומעדיפים שלא לראותו כלל, באופן שבעמס ביאתם וכוונת מעשיהם אין סכנה לבעה"ב כלל. רק אם כאשר כבר היו בבית בעה"ב נחגלגלו הדברים שהם פגשו וז"ו ובא בעה"ב לידי סכנה וקרא לעזרה או שנודמנו לשם בני אדם ומחוץ כך ברחו הגנבים, זה נס כמנהג העולם ואינו מברך עליו רק בלא שם ומלכות. לא כן באו עליו לקטים ומכש"כ לקטים מוויינים, שחילת ביאתם הי' להפגש עם בעה"ב ולקחת ממונו בחזקה וסתמם באי' גם להרוג אם יעמוד בעה"ב כנגדם ולא יתן להם לבצע זממם. לכן גם אם ע"י קריאתו של בעה"ב לעזרה או ע"י שנודמנו לשם בני אדם ברחו הלקטים, עמס הדבר שברחו ולא סכנוהו כאשר כך הי' דעתם בחחילה חשיבא נס שלא כמנהגו של עולם, ושפיר מברך עליו בשם ומלכות.

ד) מעתה ננ"ד שכידוע כל מחשבותם של אותם רשעים הי' להשמיד להרוג ולאבד ושלא יזכר ח"ו שם ישראל עוד, ולשם כך הקימו מעיקרא כל אותן מחנות השמדה. ואם כי בחחילה

⁴ R. Betzalel Stern was born in Hungary in 5671 (1911 CE) to a rabbinical family. From his youth he was known as a preeminent Torah scholar; he began answering halachic queries at the relatively young age of 27. He served in a number of communities before the war. In 5709 (1949 CE) he moved to Italy, where he opened a yeshiva in Rome and helped the survivors of the war rebuild their lives. In 5714 (1954 CE) he was appointed rabbi in Melbourne, Australia, where he established a yeshiva as well, and developed the community's institutions. From 5728 to 5742 (1968-1982 CE) he served as the rabbi of Vienna. At the end of his life he moved to Jerusalem, where he died in 5749 (1989 CE).

הודאה על הנס מביא עוד נס

כתב בשולחן ערוך אורח חיים (ריח, ה): 'מי שנעשו לו נסים הרבה בהרבה מקומות, בהגיע אל אחד מהמקומות שנעשה לו שם נס, צריך להזכיר כל שאר המקומות עמו ויכלול כולם בברכה אחת'. עכ"ל. והטעם שצריך להזכיר כל הנסים בראיית אחת מהם, לפי שהראשון גרם השני, וכן השני השלישי וכן כולם. שאם לא היה מודה להקדוש ברוך הוא בנס הראשון והיה כפוי טובה, לא היה נעשה לו השני, ונמצא שהראשון גרם השני, שבשביל שקיבל הראשון בא לו חיוב ההודאה וזכות ההודאה גרם השני. ולכן אם יראה השני, צריך להזכיר הראשון, שהרי הוא היה הגורם. ובראותו הראשון, צריך להזכיר השני, להראות כחו שהביא עמו גם השני.

וכן הוא לשון רש"י (שבת צז.): 'נס בתוך נס'. ולא אמרו שתי נסים, שמילוי נ"ס דהיינו נ"ן סמ"ך גם הוא גימטריא נ"ס. ולרמוז שהנס הראשון גורם להשני שהוא בלוע בתוכו.

וזהו הטעם דאיתא התם בשולחן ערוך אורח חיים (ריט א, ב): 'ארבע חייבים להודות והשומעים אומרים' האל שגמלך טוב הוא יגמלך' וכו'.

בשלח אות כד ד"ה כתב